

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการแสดงบทบาทฤๅมิในโขน เรื่องรามเกียรติ์ ประเภทความเป็นมา รูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการแสดง โขนของกรม ศิลปากรตั้งแต่ปีพ.ศ. 2488 – 2550 โดยเลือกศึกษาฤๅมิที่มีบทบาทแตกต่างกัน 3 คน คือ ฤๅมิกลไกโกฏ ตอน กไลโกฏหลงรส ฤๅมิสุธรรม ตอน ลักสีดาและฤๅมิโคบุตร ตอน ถวาย ลิง วิธีวิจัยใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตการแสดงบนเวที ทัศนศึกษา ภาพถ่าย และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะผู้แสดงและครูนาฏศิลป์ โขน มากกว่า 15 ปี

การศึกษาพบว่า ฤๅมิเป็นนักบวชผู้ทรงศีลในลัทธิพราหมณ์ บทบาทการแสดงฤๅมิ ในโขนจัดอยู่ในประเภทตัวประกอบ ซึ่งมีหลายคนและมักทำหน้าที่คอยช่วยเหลือให้ตัว เอกหรือตัวสำคัญให้กระทำการได้สำเร็จ การแสดงเป็นฤๅมิในโขนมี 2 ชนิดตามแบบ แผนโขนหลวงโบราณ คือ การแสดงเป็นฤๅมิที่สำรวมมีท่ารำและการแสดงเป็นฤๅมิตลก ฤๅมิที่สำรวมมีการรำ 2 รูปแบบ คือรำประกอบเพลงหน้าพาทย์และรำใช้บท รำด้วยความ สง่าและสำรวม เน้นท่ารำส่วนบนของร่างกาย ฤๅมิตลกเน้นความตลกด้วยการเจรจาด้วย น้ำเสียงและท่าทางตามธรรมชาติ มีท่ารำประกอบเล็กน้อย มีการใช้ปฏิภาณสอดแทรก เหตุการณ์ตลกปัจจุบันในกรอบของเรื่อง การแสดงเป็นฤๅมิทั้ง 2 รูปแบบ มีความ สำรวมมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานานุศักดิ์ของฤๅมิคนนั้น

ฤๅมิในโขนและละครมีหลายคนและยังขาดการศึกษา จึงควรมีการศึกษาวิจัยใน เรื่องฤๅมิให้ลุ่มลึก ให้เกิดองค์ความรู้ไปใช้ในทางวิชาการและวิชาชีพอย่างเหมาะสม ต่อไป

This thesis aims at studying the performance principles of hermits in Khon playing Ramayana story. It includes type of hermits, their background and their performance styles based upon the Department of Fine Arts' productions from 1945 to 2007. Three hermits are selected as case studies : Kalaikot from Seduction episode, Sutham from Abduction of Sida episode, and Kobut from Introducing Hanuman to Tatsakan episode. Research methodology is based upon related documents, interviewing, observation of performances, and from researcher's experience as performer and Khon teacher for more than 15 years.

The thesis finds that hermits are persons who observe the right virtue in Brahmanism. There are many of them in Khon who generally act as supporting characters to help the heroes to achieve their goals. Hermit roles can be performed in two different styles according to Khon tradition. First is dignify and serene by expressing through dance set pieces and hand gestures. Second is comic and active by performing with natural dialogue, gestures, improvisation of social satire, and some dance gestures. The degree of emotionally outward expression is based upon the hierarchical status of each hermit.

Hermits in Khon and Lakon are many. They should be studied in depth in search for sufficient knowledge for academic and professional purposes.